

Зустріч з собою Іншим:

Коло героя Апостола Петра в книзі «Дії»

Анотація. Вкотре розпочинаючи читання книги «Дії», чи усвідомлюємо ми, як читачі, що апостол Петро — не той рибалка, який зустрів Ісуса, але й не той камінь, про який говорив Ісус? З цього питання розпочнеться невелика подорож до розпізнавання кола преображення апостола Петра. Подібний його стан «від» і «до» розгортається на сторінках оповіді книги «Дій», і там він все ще той, хто продовжує свій рух до зміни, долаючи всі сюжетні перешкоди щоб змінитися, зустрічаючи самого себе, іншого. Але як щодо нас? Чи стане приклад Петра нашим «дзеркалом» про яке нагадує Яків у своєму посланні (1:23-24)?

Головною метою статті є ознайомити читача з наративною структурою — колом героя, яка покликана висвітлити архетипічність персонажів. Висвітлити шлях апостола Петра через призму цієї структури, показавши, як різні етапи кола героя впливають на сприйняття Петра як особистості, що змінюється. Його шлях від рибалки до очільника спільноти слугує прикладом того, як невдачі та успіхи можуть привести до глибшого розуміння себе. Застосувати наративну структуру для сучасного читача, показавши, що приклад Петра може бути адаптований до життєвих шляхів кожного з нас. Таким чином, ми можемо знайти натхнення в прикладі Петра і, зрештою, стати кращими версіями самих себе і зрештою вплинути на те місце, де ми перебуваємо.

Ключові слова: апостол Петро, коло героя (шлях героя), зустріч з собою, відбуття, ініціація, повернення, новаторство, відповідальність, результативність, взаємодія, відкритість, причино-наслідкові зв'язки.

Title: “Encountering the Other Self: The Hero’s Journey of Apostle Peter in the Book of Acts”.

Abstract. As we begin reading the Book of Acts once more, do we, as readers, realize that the Apostle Peter is no longer the fisherman who met Jesus, yet also not the rock that Jesus spoke of? From this question begins a small journey toward recognizing the circle of transformation of Apostle Peter. His state of ‘from’ and ‘to’ unfolds across the pages of the Acts narrative, where he is still one who continues his journey of change, overcoming all narrative

Уткін Євгеній – заступник декана з навчально-методичної роботи Української євангельської теологічної семінарії. Магістр богослов'я (УЄТС; Київ Україна), проповідник Церкви «Скинія» УЄЦ (Київ). ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3161-2955>

obstacles to transform, encountering his other self. But what about us? Will Peter's example become our «mirror», as James reminds us in his epistle (1:23-24)?

The main goal of this article is to introduce the reader to the narrative structure — the hero's journey, which is designed to illuminate the archetypal nature of the characters. It aims to highlight the path of the Apostle Peter through the lens of this structure, showing how the different stages of the hero's journey influence the perception of Peter as a changing individual. His journey from fisherman to leader of the community serves as an example of how failures and successes can lead to a deeper understanding of oneself. The application of the narrative structure for the contemporary reader shows that Peter's example can be adapted to the life paths of each of us. Thus, we can find inspiration in Peter's example and ultimately become better versions of ourselves, influencing the place where we are.

Keywords: *Apostle Peter, Hero's journey, encountering oneself, departure, initiation, return, innovation, responsibility, resilience, interaction, openness, cause-and-effect relationships.*

ВСТУП

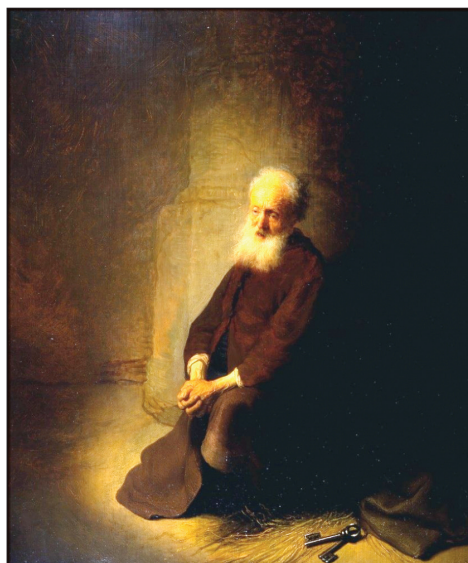
◆ Чудовим прикладом «дзеркала» можна вважати три картини Рембрандта Харменса ван Рейна (1606 – 1669),^[1] на яких він майстерно зобразив апостола Петра,^[2] і які відображають процес зустрічі з собою іншим, спонукаючи до роздумів над власними змінами. Петро на картині (вгорі) “Зречення Петра” – той, який не виказав рішучості у тому, щоб визнати близькість до Ісуса, а відтак, він той, хто зустрів трагічну реальність світу, де людина, носій моральних принципів, поступає аморально.^[3] Подібна дія Петра, хоча і розповідає про Євангельські події й наче не відноситься до оповідань книги «Дії», але це кульмінаційний момент подій Євангелія, а отже, він той, який найбільше запам'ятовується читачеві. Ця картина є складною експозицією нашого досвіду про Петра, адже напрочуд спокійний ззовні Петро, всередині збентежений від того, що служниця разом з воїном впізнали його, підсвітивши обличчя. Від цього викриття Петро вказує лівою рукою на Ісуса, якого він зраджує. Сам Ісус у п'ятні, зв'язаний воїнами, наче прислуховується до слів зречення Петра.^[4]

[1] Рембрандт Харменс ван Рейн (роки життя 1606 – 1669). Картини: 1. “Зречення Петра” – 1660 (вгорі); 2. “Апостол Петро” – 1632 (ліворуч внизу); 3. “Святий Петро у в'язниці” – 1631 (праворуч внизу). Див.: Декарг, Поль. *Рембрандт*. — М.: Молода гвардія, 2010. — С. 4.

[2] Андронов, С. А. *Рембрандт Харменс ван Рейн. (О социальной сущности творчества художника)*. — М.: Знание, 1978. — С. 90.

[3] Опис картин Рембрандта «Отречение Петра». — Режим доступа: <https://opisanie-kartin.com/opisanie-kartiny-rembrandta-otrechenie-petra/>

[4] Вержбицкий, А. *Творчество Рембрандта*. — М.: Прогресс, 1981. — С. 146.

Якщо звернути увагу на наступну картину (ліворуч) “Апостол Петро”, Рембрандт зображає Петра як людину, яка знаходиться у тяжкому стані. Він несе на собі тягар очільника першої спільноти, адже міцно стискає лівою рукою ключі, надані Ісусом. На його обличчі викаzuється людська втома, що особливо помітно в пронизливому погляді Петра, а також у тому, що непомітно, наче в тіні, він підтримує себе милицею.^[5]

У третій картині (праворуч) “Святий Петро у в’язниці”, Рембрандт підкреслює за допомогою світлотіні самого Петра та частину предметів, які знаходяться поруч з ним. Спостерігач може помітити, що

^[5] Андронов, 1978. – С. 72.

обличчя Петра виражає розчарування або збентеження, його руки червоні від мотузок, а поряд з ним лежать ключі, які він отримав від Ісуса. Можливо, він втратив надію? Але якщо звернути увагу, то він стоїть, схрестивши руки, що може свідчити про те, що він звертається до Бога у своєму безсиллі. І звідси для нього виникає надія.^[6]

Якщо продовжувати розмірковування щодо картин, в тій послідовності в якій вони були запропоновані, що ще можливо віднайти в Петрі якого зобразив Рембрандт, а зрештою й в нас самих? Якщо картини мають силу сприяти саморефлексії, то чи здатен біблійний текст на щось подібне? Якщо так, то за допомогою якого підходу?

«Великі вчителі стверджують, що найважливіше питання — це питання «Хто є я?». Або навіть «Що є „я“?»

Ентоні Де Мелло

КОЛО ГЕРОЯ: ПРЕОБРАЖЕННЯ

♦ Дослідник Володимир Пропп у своєму дослідженні, викладеному у книзі «Морфологія казки» помітив певну циклічність дійової особи. Пропп виокремив 31 функцію (елемент), які часто повторюються в казках. Ці функції описують дії персонажів і структурують сюжет. Він показав, що багато казок мають схожу структуру, таким чином одна казка може мати спільні елементи з іншою, навіть якщо вони походять з різних культур. Його дослідження структури акту дійової особи (коло героя) суттєво вплинуло на розвиток структуралізму в літературознавстві та, з часом на дослідження наратології.^[7] Пізніше дослідник міфології Джозеф Кемпбелл у своїй книзі «Тисячолікий герой»^[8] помітив, що в досліджених міфах, кожний герой міфічної розповіді проходить коло героя (мономіф).^[9] Таким чином, коло героя є невід’ємною частиною структури сюжету розповіді, яка повторюється незалежно від культури та конкретного героя утворюючи архетип.^[10]

Отже коло героя (структура акту дійової особи) – це загальний сюжет дійової особи оповіді, який можна віднайти в усіх оповідях світу,

^[6] Вержбицкий, 1981, – С. 315.

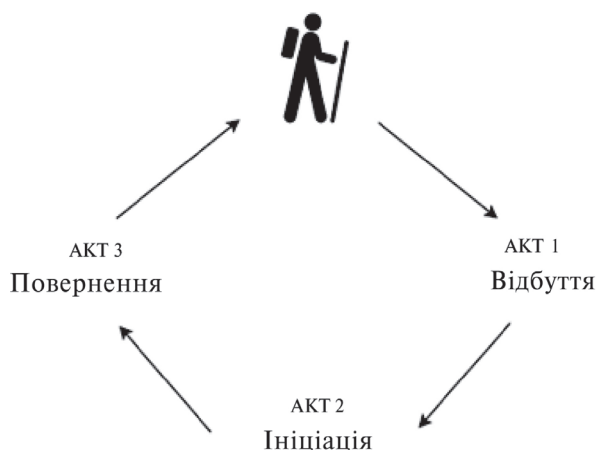
^[7] Пропп, В. Я. *Морфология «волшебной» сказки. Исторические корни волшебной сказки.* (Собрание трудов В. Я. Проппа.) Комментарии Е. М. Мелетинского, А. В. Рафаевой. — М.: Лабиринт, 1998. — С. 23.

^[8] Кэмпбелл, Д. *Тысячеликий герой.* — СПб.: Питер, 2018. — С. 52.

^[9] Кэмпбелл, Д. *Мифы и личностные изменения: Путь к блаженству.* — СПб.: Питер, 2017. — С. 119.

^[10] Варто зазначити, що окрім запропонованих дослідників також треба відмітити Отто Ранк з його роботою «Міф про народження героя», Мірче Еліаде «Міф про вічне повернення», «Історія віри й релігійні ідеї». Морін Мердок «Мандрівка героїні», Джейм Холліс «Слідами богів. Роль міфу в сучасному житті», Єлеазар Мелетинський «Поэтика мифа».

він включає три акти: відбуття, ініціацію та повернення. Коло героя розкриває універсальні аспекти людського. Таким чином, коло героя вказує на те, що під різноманітними міфами світу ховається загальна наративна структура, яка відображає основні етапи геройського шляху. Поглянувши на коло героя (Рис. 1), читач має розуміти що подібна структура присутня у літературних або кінематографічних розповідях. Розрізняють три складові структури акту дійової особи:^[11]

(Рис. 1)

Акт 1. Відбуття – герой живе у світі, який він знає, але отримує виклик або запрошення подорожувати у необізнаний світ. Це може бути виклик втрати чогось важливого або інша подія, яка викликає потребу відбутися від звичного середовища.

Акт 2. Ініціація – герой зазнає випробувань, зустрічає союзників та ворогів, знаходить нові здібності і отримує знання, необхідні для подолання викликів. Це може бути найбільш складним етапом, де герой навчається та перетворюється.

Акт 3. Повернення – герой повертається у світ, з якого він вирушив, із здобутим досвідом, новими здібностями та можливістю ввести покращення у свій звичайний світ. Герой може принести з собою знання, які впливають на його громаду.^[12] Як зазначає Володимир Пропп в сюжеті є постійні та зміни величини. До постійних належить функції дійової особи та послідовність виконання героєм функцій. Зміною величиною є набір кількісних функцій та способу їх виконання відповідно до розгортання розповіді в якому функціонує головний герой.^[13] Під постійними функціями слід розуміти:

^[11] Баррі, Пітер. *Вступ до теорії літературознавства та культурології*. Пер. з англ. — Київ: Смолоскип, 2008. — С. 268.

^[12] Кэмпбелл, 2018, – С. 52.

^[13] Ткачук, О. *Наратологічний словник*. — Тернопіль: Астон, 2002. — С. 150.

АКТ 1:

Поклик до мандрів – це етап, коли герой отримує заклик чи запрошення вирушити в подорож. Це може бути внутрішнє покликання або запрошення від зовнішніх обставин або інших учасників розповіді.

Усвідомлення завдання – герой усвідомлює мету своєї мандрівки або завдання, яке перед ним стоїть. Це може включати в себе розуміння обов'язку, який він повинен виконати чи вирішення проблеми, яку він повинен подолати.

АКТ 2:

Зустріч з надприродним – герой зазнає зустрічі з надприродними силами, які можуть бути як благословення, так і випробуванням. Це може включати в себе взаємодію з Богом або іншими надприродними силами, які можуть проявляти себе різноманітним чином за допомогою тварин чи надзвичайних природних явищ.

Початок випробування – герой стикається із випробуваннями та труднощами, які ставлять на його шляху. Ці випробування можуть включати боротьбу з ворогами, перешкодами або внутрішніми конфліктами.

Перемога – герой подолає випробування та здобуде перемогу. Це може бути фізичною битвою, подоланням внутрішніх страхів чи прийняттям важливого рішення.

АКТ 3:

Шлях випробувань – герой продовжує свій шлях, стикаючись із новими випробуваннями та отримуючи додатковий досвід.

Остаточна перемога – герой подолає основний конфлікт чи ворога і досягне своєї основної мети.

Нові можливості – після завершення подорожі герой отримує новий досвід, який може виразитися в отриманих знаннях чи поглибленому розумінні самого себе та світу, яке може допомогти його громаді.^[14]

Перед тим як надавати подальші роз'яснення щодо структури дійової особи Петра, важливо відзначити три момент: *По-перше*, акти структури є умовними, оскільки їх не завжди можна чітко відокремити один від одного. *По-друге*, у книзі «Дії» дійова особа рухається уздовж розповіді де вона фігурує (Рис. 2); проте кожна частина має внутрішній сюжет, і таким чином, коло героя можна виявити в кожному внутрішньому сюжеті розповіді (Рис. 3, 4)^[15] *По-третє*, зв'язок між тим, як рухається дійова особа у головному сюжеті, та тим, як рухається

^[14] Пропп, 1998, – С.74

^[15] Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. — 2-е вид., випр. і доповн. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. — С. 178.

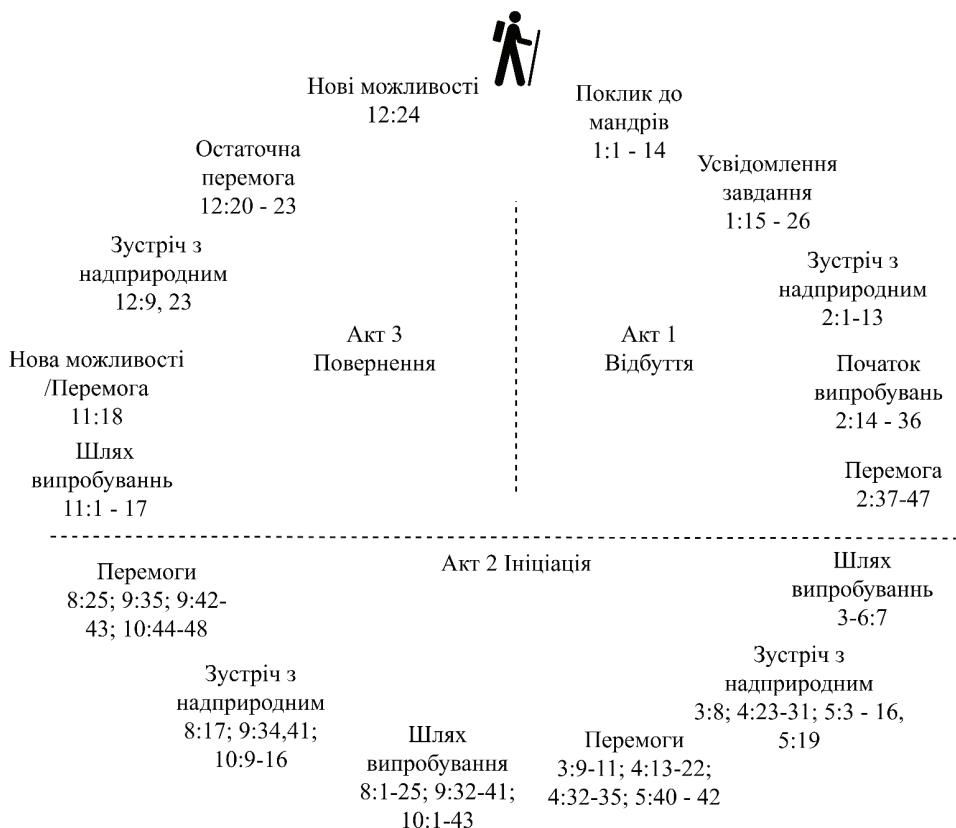

Рис. 2. Коло героя ап. Петра – з 1 по 12 розділ книги «Дії»

у внутрішніх сюжетах, не є перепорою для розуміння, але відповідає тому, яким чином текст створює завершені логічні конструкції.^[16] Отже, беручи подібний підхід до уваги, якщо коло героя, можна віднайти в усіх оповідах світу незалежно від їх культури та конкретного героя, можна поставити питання: чи можливо побачити коло героя Петра, як дійової особи оповіді книги Дії?

Застосувавши коло героя до дійової особи в сюжеті книги «Дій» до 12-го розділу (Рис. 2-4). Читач побачить, що Петро рухається по сюжету відповідним чином, а отже він, як герой оповіді зазнає значних змін, зустрічаючи себе іншого. В такому випадку, нам, як читачам відкривається можливість виокремити конкретні зміни які відбулися у Петра проходячи коло героя.^[17] Продемонструвавши схематично відповідь на

[16] Кэмпбелл, Д. *Мифы и личностные изменения: Путь к блаженству*. — СПб.: Питер, 2017. — С.141. ахтин, М. М. Автор и герой в эстетической деятельности // Бахтин М. М. *Эстетика словесного творчества*. — М.: Искусство, 1979. — С. 7 – 180.

[17] Тюпа, В. И. На пути к исторической нарратологии // *Новый философский вестник*. — 2020. — №3 (54). — С. 45.

поставлене питання, читач може зрозуміти, чому Лука починає свою оповідь з події яка трапилася на горі Оливній.

Подія на горі Оливні (Дії 1:1-14) розпочинається зі згадки Христа про роль учнів бути «... свідками Царства Божого в Єрусалимі, по всій Юдеї та Самарії – і аж до краю землі ...» (Дії 1:8). Подібним чином Христос закликає Петра до мандрівки в невідомий світ. Але як саме чином Петро втілює свою роль свідка там, де нічого невідомо? Подія на горі Оливні розпочинається з нерозуміння учнів щодо Царства Божого, яке відзвучало у питанні: «... Господи, чи не в цей час Ти відновиш царство Ізраїля? ...» (Дії 1:6). Христос відповідає на це питання опосередковано, і читач може отримати враження, що Христа це питання не так сильно цікавить, неначе він зацікавлений у чомусь іншому. Але чи правильно усвідомив Петро зацікавленість Христа коли запропонував обрати Маттія замість Юди? (Дії 1:15-26). Можливо він щось зрозумів про Царство Боже та яким чином має втілюватись воно.

Завершення події на горі Оливні з почутими слова від Христа про свідчення про Царство Боже, та нерозуміння природи Царства Божого не відштовхує учнів, вони продовжують бути разом та виконувати покладене на них завдання, «... перебували однодушно в молитві ...» (Дії 1:14). Спостерігаючи за початком колом героя, постає питання: чи усвідомлював апостол Петро початок своєї мандрівки та покладене на нього завдання? Гадаю, що ні. Відповідно, як і ми, не усвідомлюємо так само того, на які питання ми даємо найвагоміші відповіді «так» або «ні» щодо життєвих обставин і не усвідомлюємо, куди можуть привести ці відповіді.

Якщо наважитися застосувати подібний підхід до аналізу змін Петра, це може стати цінним матеріалом для роздумів над власним шляхом і побудовою особистості — зустрічі з собою іншим. Крім того, це стане своєрідним «дзеркалом», яке спонукає читача поставити собі запитання про вже пройдений шлях, можливий новий напрямок та те, ким ми стали, намагаючись усвідомити важливість особистісного розвитку, що призводить до зустрічі з собою іншим, а відтак — до змінення того знайомого місця, куди ми всі повертаємося після подорожі.

«Не всі ті, хто мандрує, заблукали»
 Джон Р.Р. Толкін

КОЛО ГЕРОЯ: АПОСТОЛ ПЕТРО

◆ Схематично зобразивши коло героя Петра в сюжеті книги «Дій» до 12-го розділу (Рис. 3, 4), тепер перейдемо до текстового опису самого сюжету. Це висвітлить зміни Петра, допоможе читачеві побачити себе, наче в дзеркалі, і, можливо, усвідомити важливість проходження свого

власного кола героя для зустрічі з собою іншим. Ми зможемо взяти з цього те, що може нас змінити або закликати до змін. Уявіть, що ми відшукуємо щось цінне, як золото, наполегливо працюючи, відокремлюючи важливе від менш важливого, подібно до того, як промивають золото від мулу.

КОЛО ГЕРОЯ: РОЗДІЛ 1 – 8:4

АКТ I. ВІДБУТТЯ

Поклик до мандрів 1:1 – 14

Оповідь розпочинається з моменту появи Ісуса, який надає докази свого воскресіння та протягом сорока днів дає настанови щодо Царства Божого. У подальшій настанові Лука вводить уточнення, що Ісус нагадує учням про важливість очікування обітниці — Духа Святого. Учні не бачать важливого значення в очікуванні обітниці та ставлять питання про відновлення Царства. Христос, у свою чергу, звертає увагу слухачів на обітницю як на необхідну частину, щоб учні могли бути свідками.

Як зазначено у 13-му вірші, коли учні вже були в горниці, серед них був Петро, коли Ісус давав настанови та коли учні ставили питання про відновлення Царства. Для головної дійової особи — Петра — подібна сцена є важливим початком його руху по сюжету, адже в ній закладені важливі опори сюжету: це постановка завдання від Ісуса бути свідками, що викликає питання щодо відновлення Царства.^[18] Воно має бути відновлене тільки з приходом Ісуса? Чи відновлення Царства має відбутися через свідчення учнів? Або, можливо, учні мають будувати Царство, чи це має робити сам вчитель? Ці питання Петро має вирішити в ході розвитку сюжету, і це виступає закликом від Ісуса вирушити в подорож.^[19]

Усвідомлення завдання 1:15 – 26

Петро звертається до ста двадцяти слухачів з закликом обрати апостола. Він усвідомлює, що виконання завдання — свідчити, має відбутися через відновлення загальної кількості учасників апостольського служіння. Петро, скоріше за все, зрозумів заклик Ісуса про необхідність свідчення про Царство Боже як обов'язок новоспеченої спільноти.^[20] У протилежному випадку, зникає будь-який сенс у зверненні Петра до слухаючих, якщо він забажав обрати нового учасника без усвідомлення мети.

^[18] Стэнли, Х. *Деяния Апостолов: Веяние Духа*. Пер. с англ. — Лайф Пабlishере Интернешнл, 2002. С – 23.

^[19] Ивлиев, Ианнуарий. *Деяния апостолов: Богословско-экзегетический комментарий*. — М.: Издательство ББИ, 2019. — С. 25.

^[20] Стэнли, 2002, — С. 27.

Рис. 3. Коло героя ап. Петра – з 1 по 8 розділ книги «Дії»

Але чи розумів Петро, яким саме чином свідчення про Царство Боже буде його відновлювати? Або можливо, свідчення про Царство Боже було на його думку відновленням Ізраїлю?

Як би там не було, на подібні питання складно відповісти одразу. Але такі питання наштовхують до висновку про те, що Петро – головний герой сюжету, виступає, як той, хто набуває вже нового досвіду і є новатором.^[21]

Якщо звернути увагу на те, що Петро відкликається на поклик до мандрів, і усвідомлює поставлене завдання Ісусом – свідчити, потім він пропонує слухачам обрати нового апостола замість Юди, мотивуючи таку необхідність продовження служіння. В такому випадку, у Петра на час звернення склалося певне уявлення про те, що потрібно робити.^[22] Отже, Петро є новатором, який надихає спільноту до нового досвіду, а

^[21] Словарь Иисус и Евангелия. Под ред. Джоэля Грина, Скота Макнайта, Говарда Маршалла. — М.: ББИ, 2003. — С. 677.

^[22] Ианнуарий, 2019, — С. 80.

Рис. 4. Коло героя ап. Петра – з 8 по 12 розділ книги «Дії»

це у свою чергу має привести за собою зміну статусу-кво, в якому наразі перебувають учні після вознесіння Ісуса.^[23]

Зустріч з надприродним 2:1 – 13

Петро разом з іншими учнями зустрічається з надприродним явищем, і хоча Лука описує Богоявлення учням як природні явища («подув бурхливий вітер», «поділені язики, неначе вогняні»), цей досвід є унікальним, оскільки він дає можливість одним свідчити, а іншим чути свідчення. Подібний досвід присутності Божої дає можливість Петру отримати *силу*, яка допомагатиме йому виконувати покладені завдання.^[24]

^[23] Данн, Джеймс Д. *Єдинство и многообразие в Новом Завете: исследование природы первоначального христианства*. Пер. с англ. — М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2009. — С. 119.

^[24] Михеев, С. *Евангелие и Деяние Апостолов в рукописной традиции*. — 2016. — С. 28.

Початок випробувань 2:14 – 36

Петро знову звертається до тих, хто знаходиться поруч, але на цей раз відповідає на питання, поставлене мешканцями Єрусалиму. Це перший конфлікт, з яким стикається Петро і він використовує його, щоб пояснити, що саме відбувається та переконати, що подія, яку вони пережили, це було Богоявлення і отже це не може підлягати глузуванню або знаходити виправдання.^[25] Подібна спроба Петра пояснити, свідчить про його особистий початок до змін, він мотивує слухачів до переосмислення досвіду віри й нового життя, яке приніс їм Ісус. Таким чином, Петро отримує досвід *новатора*.

Перемога 2:37 – 47

Звернення Петра викликає занепокоєння серед слухачів, які звертаються за порадою. Він у свою чергу надає настанову щодо подальших їх дій. Лука зауважує, що після прийняття слухачами слова Петра та хрещення їх кількість сягнула три тисячі осіб. Подібну кількість людей складно уявити, але автор стверджує, що всі ті, хто приєднався, мали багато спільного. Петро використовує можливість, щоб свідчити перед такою великою кількістю людей та розширити першу спільноту. Він не боїться висловлювати нові ідеї, навіть якщо це викликає непорозуміння, але врешті-решт йому вдається переконати слухачів, показавши їм кращий шлях життя та його можливості розвитку.^[26] Отже, Петро є *новатором*.

У першому акті – відбуття. Петро набуває нового досвіду, що вимушує його бути *новатором*, одним із перших відгукнувшись на поклик Ісуса до мандрівки – свідчити до краю землі. Він усвідомлює покладене на нього завдання та на першу спільноту, *отримуючи силу*, яка має йому допомогти у мандрівці. Зіткнувшись з першим випробуванням, він знаходить шлях для виконання завдання – свідчити, та отримує першу перемогу, яка приєднує велику кількість людей до спільноти. Це свідчить про те, що Царство Боже, про яке наставляв Ісус, починає діяти серед новоспеченої спільноти. А особисто Петро вже зустрічає себе іншого.

Акт II. Ініціація

Шлях випробувань 3:1 – 8

Петро на своєму шляху героя зустрічається з подальшими випробуваннями. Він отримав *силу* після зустрічі з надприродним, і тепер

^[25] Нойдорфср, Х. *Комментарий к Библии: Деяния апостолов: В 2 т. Т. 1.* Пер. с нем. — СПб.: Свет на Востоке, 2005. — С. 45 — 46.

^[26] Там само – С. 63.

його завдання – розповсюджувати Царство Боже в Єрусалимі. Петро зустрічає кривого з народження, доторкається до нього та зцілює. Подібне випробування показує Петра, як того хто продовжує виконувати поставлене завдання. Лука зауважує, що поряд з Петром був Іван – друга дійова особа, і в подібній сцені він не займає ключової ролі, як Петро, але його присутність підкреслює важливість статусу Петра та є тою не надприродною підтримкою.

Перемога 3:9 – 11

Коротке випробування завершується успіхом. Всі присутні, які бачили зцілення кривого, виявляють зацікавленість до Петра та Івана, але водночас відчують страх або занепокоєння. У такій сцені Петро змінює статус-кво першої спільноти. Він не бажає залишати все як є, оскільки зцілення кривого стає зміною не лише звичного порядку речей, але й киданням виклику до змін для тих, хто був поруч, а отже він є *новатором* та набуває ного досвіду.^[27]

Шлях випробувань 3:12 – 4:12

Успіх, який впливає з цього зцілення кривого, спричиняє нерозуміння серед присутніх, що в свою чергу відкриває Петру можливість промовити до них. Він переконує слухачів у тому, щоб вони довірилися йому та Ісусу, і якщо вони це зроблять, він запевняє їх, що вони зможуть відвернутися від свого зла. За словами Луки, ті, хто вірив Петрові, налічувалося п'ять тисяч осіб. Але під час промови Петра, релігійні лідери Єрусалиму втрутилися, щоб ув'язнити промовця.

Промова Петра викликає обурення серед релігійних керівників, які не хочуть, щоб народ навчався вченню про воскресіння з мертвих та, котрого вони розп'яли. Петро потрапляє у в'язницю до ранку. Ранком релігійні керівники запитують: «Якою силою або яким ім'ям ви це зробили?» – через це запитання прослідковується нерозуміння того, хто такий Петро і що він робить.^[28] Після відповіді Петра, стає зрозумілим, що він є послідовником Ісуса, і він звинувачує керівників у тому, що вони вбили Ісуса. Його слова наповнені *отриманою силою*, яка дозволяє йому відверто засвідчити своїм кривдникам. Петро в цій сцені зіштовхується з кількома конфліктами: перший – його не розуміють ті, хто бачив зцілення; другий – його не розуміють релігійні керівники, які вбачають у ньому загрозу.^[29]

^[27] Райт, Н. Т. *Деяння Апостолов: Популярный комментарий*. Пер. с англ. — М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2010. — С. 40.

^[28] *Новый Библейский словарь: В 2 ч. Ч.1. Библейские персонажи*. Пер. с англ. — СПб.: Мирт, 1999. — С.155.

^[29] Стотт, Джон Р. У. *Деяния святых Апостолов: Библия говорит*. Пер. с англ. — СПб.: Мир, 1998. — С. 92.

Перемога 4:13 – 22

Конфлікт з релігійними керівниками завершується заборорою говорити Петрові про Ісуса. Однак, релігійні керівники не відмовилися назавжди позбутися Петра, оскільки він становить загрозу, підбурюючи народ до нового вчення. Петро отримує важливу перемогу на своєму шляху, хоча така перемога є досить небезпечною, оскільки він відмовляється підкоритися, і йому загрожує розправа.

Зустріч з надприродним 4:23 – 31

Після того, як Петра відпустили, він повернувся до інших учнів і розповів їм про пережите. Учні сприйняли цю звістку досить занепокоєно, оскільки вони вбачали в цьому переслідування. Слова, які вони звернули до Господа в молитві: *«Зійшлися земні царі, зібралися правителі разом проти Господа та проти Його Христа»*, свідчать про їх розуміння загрози зриву завдання. Після молитви учні відчували землетрус, після чого вони знову *наповнилися силою* і почали більш сміливо свідчити.^[30]

Перемога 4:32 – 35

Після пройденого шляху випробувань Петро отримує довгоочікувану перемогу. Як очільник першої спільноти, він продовжує виконувати своє завдання, але тепер у них виникають нові умови життя. Спільнота стала впізнаваною в Єрусалимі, і тепер вона нараховує велику кількість людей, тому їм потрібно якось організуватися. Лука зазначає, що *«ніхто нічого зі свого майна не називав власним»*, і *«не було між ними жодного нужденного»*, оскільки все, що було продано, приносилося до апостолів, які розподіляли його для загального блага.

У даному контексті Петро своїм прикладом намагається вести спільноту до загальної мети – свідчити. Він приймає рішення, які впливають на те, як спільнота сприймається, оскільки його слова *«Розсудіть, чи справедливо перед Богом більше слухати вас, аніж Бога?»* позиціонують спільноту, як готову виконувати покладене на них завдання навіть під загрозою розправи.

У другому акті – ініціації Петро зазнає значних змін – зустрічі з собою іншим, отримуючи досвід *відповідальності*, адже, проходячи шлях випробувань та зустрічаючись з надприродною силою, він навчається бути прикладом, а це, у свою чергу, покладає на нього *відповідальність* та відкриває шлях до ролі очільника першої спільноти. Він виступає як представник перед синаггою і народом, пропові-

^[30] *Толкование четырех евангелий и книги Деяний Апостолов.* Под ред. Платона Харчлаа. — Киев: Преса України, 1990. — С. 383.

дуючи в Єрусалимі, і за його допомогою приєднується велика кількість людей. Він один з тих, хто керує життям першої спільноти, і тепер *відповідальний* за те, що відбувається в ній, а також за те, як розповсюджується Царство Боже. Його відданий приклад став маркером змін, через який учні першої спільноти сприймаються мешканцями Єрусалиму.

АКТ III. ПОВЕРНЕННЯ

Шлях випробувань 4:36 – 5:2

Конфлікт, який виник серед спільноти, став серйозним випробуванням головування Петра. Він розпочався з гарного прикладу послідовника Йосипа, який виконував звичайну практику першої спільноти, продаючи своє майно і приносячи фінанси до апостолів для розподілу серед нужденних. Йосип в цій сцені, виступає певний віддзеркаленням Петра, відносячись до справи служіння так само сумлінно. Проте Ананій та Сапфіра вирішили діяти інакше, приховавши частину грошей для себе. Такий внутрішній конфлікт спільноти потребує від Петра особливої уваги. Він, як очільник, має вирішити цю ситуацію так, щоб не порушити єдність та довіру всередині групи. Подібний дисонанс може загрожувати розвитку Царства Божого через поділ спільноти. Тож Петро стоїть перед важливим завданням вирішити конфлікт та зберегти єдність і довіру серед членів спільноти.^[31]

Зустріч з надприродним 5:3 – 16

Коли Петро зустрічає Ананію, він зазначає: *«Ананія, як це так, що сатана наповнив твоє серце...»* Петро вбачає в розбіжності між рішеннями Йосипа та Ананії, супротивника. Саме він сплутав Ананію до невірної рішення. Таким чином, дії Ананії є неправдою не перед самим Петром, але перед Богом, а значить, Ананія стає противником Бога та Його Царства. Відповідно, смерть, яку зустрічає Ананія, а згодом і його дружина, є свідченням того, що молитва, яку спільнота проголошувала до Бога після першого ув'язнення Петра, була ще раз почута.^[32]

Після подібного надприродного втручання у справи спільноти, зовнішні спостерігачі — під ними можна сприймати тих, хто був проти спільноти — відносилися з острахом до того, що відбувалося. Але на противагу, внутрішня спільнота мала згуртованість, і також через подібну спільність та прояв численних надприродних явищ, населення Єрусалиму приєднувалося до спільноти.

^[31] Новый библейский комментарий: В 3 ч. Ч. 3. Новый Завет. Пер. с англ. — СПб.: Мирт, 2001. — С. 243.

^[32] Бил, Г. К., Карсон, Д. А., ред. *Ветхий Завет на страницах Нового. Т. 3. Деяния св. Апостолов. Общие послания. Откровение*. Пер. с англ. — Черкассы: Коллоквиум, 2013. — С. 105.

Шлях випробувань та зустріч з надприродним 5:17 – 40

Після вирішення конфлікту, який зміцнив спільноту, настала черга нового виклику. Релігійна влада знову ув'язнила Петра, і все також по тій причині, яка була і першого разу. Але на відміну від першого ув'язнення — воно минуло швидко, адже ув'язнений зустрівся з надприродним та отримав свободу. Подібна зустріч мотивує ув'язненого продовжувати виконувати поставлене завдання, навіть тоді, коли загрожує можлива розправа. Петро продовжує свідчити про справи Ісуса, доки його не забирають до синаedrіону. Він з'явиться перед судом, обвинувачений у розповсюдженні нового вчення та за наче наклеп — кров Ісуса на руках релігійної влади.

Петро у свою чергу не може відступити від слів — свідчення, та від того, що для нього важливіше бути підкореним Богу, ніж релігійній владі, яка не здатна побачити очевидного — Ісус є очікуваний. Побідне невідкорення Петра викликає настрої розправитися з ним. На цей раз, Петра від смерті рятує не надприродне втручання, а звичайна людина, якій вдалося переконати синаedrіон у тому, що рішення вбивати Петра може бути передчасним, адже якщо все, що робить спільнота — це є від Бога, це ніколи не може зруйнувати. А значить, смерть ув'язнених не вирішить постале питання.^[33]

Остаточна перемога 5:41 – 42

Після того, як синаedrіон приймає рішення про побиття та знову забороняє говорити про Ісуса, перша спільнота сприймає це як радість, адже вони тепер усвідомлюють свій шлях, адже він проходить наразі вірно тому, про що попереджав Ісус. (Луки 6:22-23)^[34]

Нові можливості 6:1 – 7

Після того як Петра відпустили, виникає ще одна конфліктна ситуація в середині спільноти, схожа на ту, що відбулася з Йосипом та Ананією. Цього разу перед Петром стоїть завдання самостійно прийняти рішення, яке не лише вирішить конфлікт, але й дозволить спільноті продовжувати свідчити про справу Ісуса, забезпечивши таким чином розповсюдження Царства Божого.

У цій ситуації у Петра проявилася здатність вирішувати нагальні потреби спільноти, перерозподіляючи обов'язки та комунікуючи зі спільнотою. Якщо порівняти цю сцену з конфліктом Ананії та Сапфіри, де надприродне втручання залишило його рішучим і впевненим щодо

^[33] *Славянський біблійський коментарий*. Под ред. С. Санникова. — М.: ЕААА, Библийская лига, 2016. — С. 1398.

^[34] *Новый Библийский словарь: В 2 ч. Ч. 1. Библийские персонажи*. Пер. с англ. — СПб.: Мирт, 1999. — С. 137.

шляху спільноти, та ув'язнення Петра, де він проявив аналітичність, усвідомлюючи ризики, але відмовився відступати, оскільки це могло б підірвати його позиції, то Петро отримав досвід *резильєнтності*. Він виявився гнучким, оскільки швидко адаптувався до обставин у трьох різних життєвих ситуаціях.

У третьому акті — повернення. Петро вирушає назад до спільноти, вже змінений, тобто вже інший, не той, яким був, отримавши досвід резильєнтності. Хоча здається, що він не відходить від спільноти, його роль у розповсюдженні Царства Божого слід розглядати як подорож у світ, де він зазнає перетворення — зустрічає себе іншого. Петро пережив ув'язнення, побиття, зустрічі з надприродним та конфлікти, і тепер готовий допомогти спільноті в її розвитку. Повернувшись у знайоме місце/спільноту, він приносить з собою дещо, що може її збагатити: набутий досвід, новаторство, відповідальність та резильєнтність.

Важливі моменти, такі як суд, апологія та смерть Степана (Дії 6:8-8:4), є важливою частиною сюжету першого розділу. Однак, в контексті статті не можливо виділити окремі необхідні акценти, оскільки намагаємося розглянути коло героя. Гоніння послужило важливою причиною для розширення розповсюдження Царства Божого на інші регіони, що означає, що перед Петром стоїть новий виклик подорожі.

КОЛО ГЕРОЯ: РОЗДІЛ: 8:5 – 12:24

АКТ I. ВІДБУТТЯ

Поклик до мандрів 8:14

Нова подорож Петра розпочинається з гонінням на спільноту в Єрусалимі. Після вдалої проповіді Пилипом про Царство Боже, спільнота вбачає необхідність відправити Петра до Самарії. Відповідно для Петра, постають нові умови здійснення його апостольського служіння, адже Самарія — це зовсім інше місце порівняно зі знайомим Єрусалимом у цьому новому місці, а отже в нових умовах, Петру необхідно розповсюдити Царство Боже.^[35]

Усвідомлення завдання 8:15 – 16

Відправивши Петра до Самарії, перша спільнота бачить в цьому важливу необхідність, оскільки для Пилипа розповсюдження Слова Божого можливо було досить природним. Проте плани Єрусалимської спільноти щодо розповсюдження Царства Божого за межі Єрусалиму залишаються невідомими. Проте зустріч з новиною про те, що Самарія

^[35] *Евангельский словарь библейского богословия*. Под ред. Уолтера Элуэлла. — СПб., 2000. — С. 767.

приймає слово, а також сутичка з Симоном – чаклуном, який, здається, також приймає слово, вимагає присутності старших з Єрусалиму.^[36]

Зустріч з надприродним 8:17

Отримання Святого Духа народом Самарії відбувається через присутність старших. Подібна надприродна зустріч сталася з апостолами в день П'ятидесятниці, і з цього моменту розповсюдження Царства Божого почало набирати обертів. Те саме відбувається в Самарії. Отримання надприродної сили легітимізує започаткування спільноти за межами Єрусалиму.^[37]

Початок випробувань 8:18 – 24

Після отримання Святого Духа народом Самарії, Петро зіштовхується з першим конфліктом за межами Єрусалиму. Симон-чаклун прагне отримати подібну «владу», як у апостолів. Він готовий заплатити гроші, щоб досягти цієї мети, але Петро відмовляє йому. Петро наголошує, що це не є правильний шлях отримання дару від Бога. Симон-чаклун, здається, усвідомлює свою помилку, але чи змінюється він насправді? Можливо, він лише злякався влади Петра? Однак конфлікт не перешкоджає подальшому розповсюдженню слова про Царство Боже.

Перемога 8:25

Апостоли, після першої успішної звістки, вирішили розповсюджувати благу вість про Царство Боже в інших селах Самарії. Навіть не зважаючи на конфлікт з Симоном-чаклуном, що викликав нерозуміння серед апостолів, подібно до того, як їх не розуміли в Єрусалимі, питаючи: «Що це має бути?» (Дії 2:12).

У першому акті – відбуття, другого розділу, читач може помітити, що історія з Петром, здається, повторюється, залишаючись в тому ж ключі, що й у першому розділі, але з невеликою відмінністю. Такий паралельний сюжет має допомогти детальніше дослідити зміни Петра. Отже, Петро отримує досвід *взаємодії* в служінні з іншими представниками спільноти та за її межами. Єрусалимська спільнота висилає його до Самарії, де він зустрічається з Пилипом, який вже розпочав роботу зі зверненням слухачів. Петру лише потрібно завершити цю роботу молитвою, щоб вони отримали Святого Духа. У цьому полягає *сила взаємодії* для досягнення спільної мети. Важливо відзначити, що подія з ефіопською вельможею (Дії 8:26–39) є важливою частиною сюжету другого розділу. Однак в цьому контексті неможливо окремо виділити

^[36] Тенні, Меррил С. *Обзор Нового Завета*. — М.: Ассоциация «Духовное возрождение», 2000. — С. 287.

^[37] Стотт, Джон. *Несравнимый Христос*. — Новосибирск: Посох, 2017. — С. 35.

акценти, що допомогли би розглянути коло героя. Проте, ця подія становить продовження розповсюдження Царства Божого поза межами Єрусалиму за територіальні, культурні і політичні межі.

АКТ II. ІНІЦІАЦІЯ

Шлях випробувань та зустріч з надприродним 9:32 – 34

Після першого візиту Петра до Самарії спільнота почала зростати та продовжувала зміцнюватися, що означає, що Петру потрібно приділити увагу новонаверненим. Як зазначає Лука: *«Коли Петро обходив всіх»*, він потрапив до міста Ліддія. Перед ним постає випробування – зцілення Енея, що дозволяє йому свідчити про Царство Боже. Таким чином, перед Петром стоїть велика *відповідальність* впроваджувати нових людей до спільноти, а самому Петру треба бути *відкритим* до нового.

Перемога 9:35

Еней отримує зцілення, а Петро у свою чергу засвідчує народу Лідії та в Сароні, спонукаючи їх повертатися до шляхів Господа. Кожен з учасників отримує важливе для себе, та успіх продовжує супроводжувати Петра.

Шлях випробувань та зустріч з надприродним 9:36 – 41

Інше випробування, яке чекає на Петра, – це проявити силу воскресіння Господнього і воскресити ученицю на ім'я Тавиту з мертвих. Учні, які почули, що Петро перебуває поруч з містом Йопії, вислали до нього посланців. Петро відгукнувся на їх заклик і вирушив. Його допомога необхідна не лише учням у Лідії, але і всім тим, хто бачив в ньому для себе допомогу. Через Петра Ісус воскресив Тавиту.

Перемога 9:42 – 43

Те, що спільнота бачить в Йопії, зміцнює їх віру і залучає нових людей до спільноти. Петро змушений залишитися з ними достатньо довго, щоб надати їм подальшу допомогу. Успіх не залишає Петра, він стає тим, хто допомагає спільноті стати міцнішою.

Шлях випробувань та зустріч з надприродним 10:1 – 43

Петро продовжує свій шлях і зустрічає нове випробування – незвичайне видіння. Це видіння викликає здивуванням для нього, адже він уже мав досвід контакту з надприродним, але цього разу все інакше. Петро повинен переосмислити своє ставлення до язичників через це видіння, бо вони також мають право на отримання Святого Духа. У домі Корнилія Петро заявляє: *«Ви знаєте, що не годиться мужеві-юдеєві приставати або приходити до чужинця»* (Дії 10:28). Потім

він додає: «Справді розумію, що не на обличчя дивиться Бог». Подібні суперечливі висловлення повинні змусити Петра переосмислити своє внутрішнє ставлення до язичників, відкривши для себе новий шлях *відкритості*.^[38]

Перемога 10:44 – 48

Коли Петро висловлював слова про Ісуса, Святий Дух зійшов на язичників. Всі обрізані, хто був поруч, здивувалися, адже тепер немає різниці між обрізаними та необрізаними, оскільки Господь приймає всіх. Петро стає одним з перших, через кого язичники можуть бути зачислені до народу Божого. Це означає, що для Петра тепер формується нова уява про те, як потрібно розповсюджувати Царство Боже. Він отримує для себе досвід *відкритості* до нового, навіть тоді, коли це може здатися йому незвичайним.

У другому акті – ініціації, Петро зазнає значних змін – зустрічі з собою іншим, оскільки тепер він стає провідником язичників до спільноти, через свою *відкритість*. Тепер він виступає як їх представник перед Єрусалимською спільнотою. Через нього Бог піклується про те, щоб Царство Боже розширювалося, а до нього могли долучитися навіть ті, хто не мав важливого значення раніше. Петро – той, хто опікується спільнотою і допомагає через свою *відкритість* бути на шляхах Господніх, що передбачає розбудову великої мережі спільнот для досягнення спільної мети.

АКТ III. ПОВЕРНЕННЯ

Шлях випробувань 11:1 – 17

Подорож Петра майже добігає кінця, але перед ним ще стоїть вирішення назрілого конфлікту та зустріч з надважливим викликом. Спочатку йому доводиться виступити посередником між братами з Єрусалиму та новими віруючими язичниками, які прийняли Слово Боже через нього. Спільнота в Єрусалимі не розуміє, чому він дозволив собі бути з язичниками: «Чому ти ходив до людей, які не обрізані, чому їв з ними?» (Дії 11:3). Перед Петром стоїть завдання переконати спільноту змінити упереджене ставлення до язичників на *відкритість* до них. У своєму захисті Петро переказує видіння та використовує найважливіший аргумент: «Якщо Бог дав їм однаковий дар, як і нам, які повірили в Господа Ісуса Христа, то хто я такий, щоби чинити перешкоду Богові?» (Дії 11:17).^[39]

^[38] *Словарь Нового Завета. Том 2. Мир Нового Завета.* Под ред. Джозеля Грина, Скота Макнайта, Говарда Маршалла. — М.: ББИ, 2010. — С. 221.

^[39] Элзулла, 2000, – С. 751.

Перемога 11:18

Після таких слів Єрусалимська спільнота змінює своє уявлення, розуміючи, що такий шлях сприяє розбудові Царства Божого. Петро, у свою чергу, стає провідником нового досвіду та є *відповідальний* за розвиток нових спільнот.

Важливо зауважити, що подія зі спільнотою в Антіохії (Дії 11:19–30) є важливою частиною сюжету другого розділу. Однак, в контексті статті не можливо виділити окремі необхідні акценти, оскільки намагаємося розглянути коло героя. Проте відповідно до сюжету, ця частина є продовженням розповсюдження Царства Божого, незалежно від того, чи прийняла перша спільнота Петра з його захистом нових віруючих язичників, які стали слідувати шляхом Господнім.

Шлях випробувань та зустріч з надприродним 12:1 – 19

Петро зіткнувся з серйозним викликом, коли його став переслідувати Ірод, загрожуючи його життю. Петра ув'язнили, але йому на допомогу прийшов ангел, який чудовим чином звільнив його. Однак тепер виникає питання: що робити далі? Він звертається до спільноти, щоб розповісти про те, що сталося. Після попередження спільноти Петро мусить відправитися в інше місце, щоб приховатися.^[40] У цьому епізоді Петро отримує досвід *причино-наслідкових зав'язків* своїх дій та дій спільноти. Він веде Єрусалимську спільноту, тому він мусить взяти на себе всі *причино-наслідкового зв'язки* від дій спільноти. Очільник не може ухилитися від *відповідальності*, навпаки, він її приймає, навіть коли не очікує різних *наслідків*.

Остаточна перемога 12:20 – 23

Після зникнення Петра з в'язниці, Ірод видав наказ, імовірно, про страту стражів. Той, хто раніше розпоряджався життями інших, тепер сам загине через Господній суд. Лука не надає детальної інформації про реакцію спільноти на цю подію. Однак перша спільнота мала можливість діяти відповідно до свого покликання, адже подібний захист від Бога перша спільнота очікувала ще в епізоді першого розділу (Дії 4:23-32).

Нові можливості 12:24

Смерть Ірода стала справжньою перемогою для спільноти в Єрусалимі, оскільки тепер вони могли продовжувати свою місію, зростати і розширювати Царство Боже.

У третьому акті — повернення. Петро отримує досвід *причино-наслідкового зв'язку*. Він повернувся до Єрусалиму, щоб підтримати

^[40] Данн, 2009, – С. 120.

першу спільноту та розповісти про те, що відбувалося. Він зіткнувся з непорозумінням та серйозними викликами в своєму житті. Пройшовши випробування отримав досвід, а саме: *вміння взаємодіяти, відкритості та причино-наслідкового зв'язку* тепер він може допомогти змінювати/зміцнювати спільноту. Петро пережив братерські непорозуміння, ув'язнення, страх смерті, але залишається вірним обраному шляху, набувши нового, а значить зустрів себе іншого. Тепер він готовий продовжувати розбудовувати спільноту, а сама спільнота, завдяки його прикладу, отримала великий досвід Божої присутності.

Підсумовуючи, коротко описавши дійову особу першого та другого розділу книги «Дії» було продемонстровано, що на прикладі Петра використання подібної структури – коло героя є доречним та необхідним. Адже проходження кола героя та подолання перешкод на шляху забезпечує йому зміну протягом сюжету, а отже ці зміни призводять до набуття конкретних особистісних змін, а значить зустрічаєм себе іншого. У першому розділі 1 – 8:4 Петро набуває такого досвіду: *новаторства, відповідальності, резильєнтності* (Рис. 5).

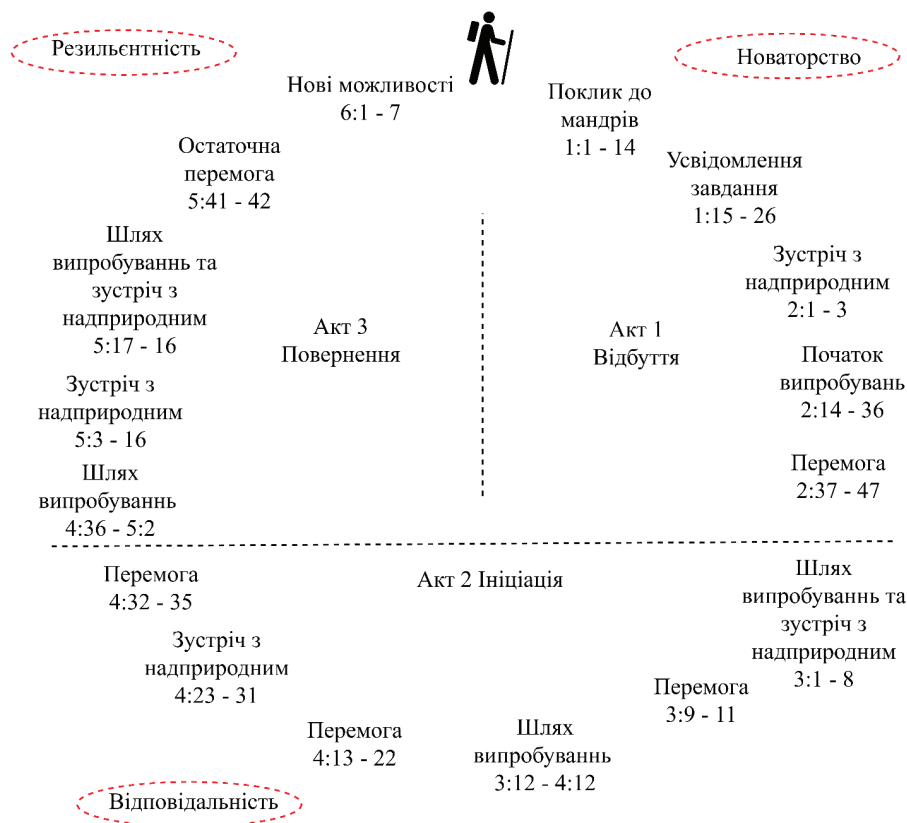

Рис. 5. Коло героя ап. Петра – з 1 по 8 розділ книги «Дії»

Рис. 6. Коло героя ап. Петра – з 8 по 12 розділ книги «Дії»

У другому розділі 8:5 – 12:24 Петро набуває такого досвіду: *взаємодії, відкритості, причинно-наслідкового зв'язку*. (Рис. 6)

Отже, усвідомлення подібної структури в сюжеті книги «Дій» дає підставу розмірковувати про особисті зміни протягом життя проходячи особисте коло героя. Розуміючи, що кожен має пройти своє коло героя, яке його змінить, а відтак, він має набути певних якостей, які має застосувати там де він є, але як?

«Гідність держави, в кінцевому підсумку, залежить від гідності осіб, які її складають»

Джон Стюарт Мілль

КОЛО ГЕРОЯ: ЗАСТОСУВАННЯ

◆ Нагадаємо, коло героя є однією з наративних структур, яка описує шлях дійової особи через певні етапи перетворень – постійних зустрічей з собою іншим. Коло героя стало основою багатьох сюжетів у літературі, кіно та інших формах мистецтва. Ця модель добре відображає зміни, які відбуваються з героєм у ході його подорожі. В основі кола героя — три ключові акти: відбуття, ініціація та повернення. Розглядаючи Петра як

приклад, який проходить через усі ці етапи, набуваючи важливого досвіду та перетворень, ми дійшли висновку, що він отримав досвід *новаторства, відповідальності, резильєнтності, взаємодії, відкритості й причинно-наслідкових зв'язків*. Його шлях стає прикладом того, як випробування можуть змінити особистість забезпечивши зустріч з собою іншим, зробивши її готовою до чогось нового.

Важливо лише зрозуміти, для чого це? І чи можуть подібні висновки допомогти нам на індивідуальному, спільнотному і суспільному рівнях?

Новаторство — це здатність впроваджувати нові підходи.^[41] На особистому рівні воно проявляється у відкритості до змін і прагненні покращити своє життя та навколишні умови. Новаторська особистість постійно шукає нові знання і способи їх застосування, не боїться експериментувати і приймати виклики. Чи потребуємо ми таких особистостей? Якщо масштабувати це до рівня спільноти, чи готова вона до змін? Наприклад, служіння як усередині, так і за межами спільноти включає зміну літургії, мовлення та способів розповсюдження спільноти. Це може передбачати використання технологій (штучного інтелекту), адаптацію до нових умов (війни та травми) та врахування потреб віруючих (душепіклування та духовної підтримка під час війни), а також створення нових форм взаємодії між різними групами віруючих, отримання досвіду навчання, а не втечі від нього. Якщо масштабувати це до рівня суспільства, нові підходи можуть стосуватися соціальних змін — зменшення нерівності серед громадян через економічні реформи, такі як коригування податкового навантаження до розумних меж, що призведе до збільшення надходжень, а не навпаки.^[42] Це також може включати зведення мостів між маргіналізованими групами населення, як під час війни, так і після неї, для створення єдності, а не сприяння роз'єднанню.

Відповідальність — це здатність брати на себе зобов'язання і виконувати їх.^[43] На особистому рівні вона проявляється у дотриманні своїх обіцянок і діях на благо як себе, так і інших. Чи потребуємо ми таких особистостей? У спільноті *відповідальність* має особливе значення, оскільки вона виявляється в турботі не лише про створення власного комфорту за рахунок інших, а й у піклуванні про них так, як потрібно

[41] Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — К.: ВЦ «Академія», 2007. — С. 128

[42] Андерсен Л. Р., Бйоркман Т. Більдунг. Нордичний секрет краси та свободи / пер. з англ. О. Олійник-Андрусак. — К.: Наш Формат, 2021. — С. 639. (електронна версія).

[43] Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — С. 87.

їм, а не нам. Це стосується, зокрема, ветеранів війни, пенсіонерів, мало-забезпечених, людей з інвалідністю. *Відповідальність* втілює численні цінності — чесність, солідарність, свободу, повагу та інші, а не лише декларує їх з кафедри. У суспільстві *відповідальність* відображається через активну участь громадян у процесах державотворення, а не державотвікання, усвідомлення своєї ролі та дії на благо суспільства, незалежно від місця розташування, конкретної особистості, чи державотворення можливим лише тоді, коли особистість перебуває в межах її кордонів?

Резильєнтність — це здатність адаптуватися до труднощів або змін і відновлюватися після них.^[44] На особистому рівні вона проявляється в умінні сприймати виклики як можливості для зростання, а не як покарання від Бога. Завдяки *резильєнтності* особистість може використувати отриманий досвід для розвитку своїх навичок, а не втекти від себе, а зустріти себе можливого іншого. Чи потребуємо ми таких особистостей? У спільноті *резильєнтність* означає здатність адаптуватися до змін у суспільстві, використовуючи віру та цінності не для створення парканів, а для зведення мостів. Вона полягає в Божій підтримці через надію одне для одного, у часи труднощів, а не стаючи додатковим тягарем. У суспільстві *резильєнтність* виявляється через здатність громадян та організацій об'єднуватися, а не роз'єднуватися, підтримувати одне одного в складних умовах, адаптуватися до нових реалій і знаходити рішення для подолання викликів, забезпечуючи стійкий розвиток, а не стійку деградацію.

Взаємодія — це процес співпраці між особистостями, який допомагає досягати спільних цілей.^[45] На особистому рівні *взаємодія* — це не лише вміння слухати, але й чути серцем; це розуміння, а не просто подумування; реагування, а не рефлексивна реакція; зважання на потреби та думки інших, а не лише власні, адже справжня *взаємодія* полягає в тому, щоб з'єднуватися, а не просто контактувати. Чи потребуємо ми таких особистостей? У спільноті *взаємодія* є наріжним каменем, на якому зростає об'єднання всіх учнів, а не лише навколо одного камінця — очільника. Тут підтримка будується не на основі одного, а на взаємодопомозі кожного, де всі мають можливість розвиватися, а не лише найближчі. У суспільстві *взаємодія* виступає ключем, що відкриває двері до збалансованих відносин між групами людей, організаціями та державними інституціями. Вона стає містком, що об'єднує зусилля, розв'язує соціальні негаразди і забезпечує стабільний розвиток, де кожен голос

[44] Селиванова О. А., Быстрова Н. В., Дереча І. І., Мамонтова Т. С., Панфилова О. В. Изучение феномена резильентности: проблемы и перспективы // Мир науки. Педагогика и психология. — 2020. — № 3. — Режим доступа: <https://mir-nauki.com/PDF/o4PSMN320.pdf>

[45] Шинкарук, 2002, — С. 77.

почутій, а не лише найголосніші, і кожен крок веде до спільної мети більшості, а не меншості.

Відкритість — це готовність бути чесним, приймати нові ідеї, досвід і точки зору.^[46] На особистому рівні *відкритість* проявляється в умінні бути щирим, а не лише здаватися, приймати критику, а не тільки її висловлювати, використовувати її для власного зростання й усвідомлювати, що не всі зростають так, як ти. *Відкритість* охоче виходить за межі свого звичного світогляду, не боячись втратити його. Чи потребуємо ми таких особистостей? У спільноті *відкритість* важлива для створення простору, де майже кожен відчуває себе залученим до діалогу, який сприяє розумінню та прийняттю різних поглядів всередині спільноти, таким чином допомагаючи бути адаптивним до потреб сучасного суспільства. У суспільстві *відкритість* є умовою для побудови прогресивної громади, яке готове вчитися через діалог з іншими культурами, приймати нові ідеї та співпрацювати для спільного розвитку і благополуччя всіх його членів.^[47]

Причинно-наслідковість — це концепція, що описує зв'язок між подіями, де одна подія (причина) викликає іншу подію (наслідок).^[48] На особистому рівні усвідомлення *причинно-наслідкових зв'язків* допомагає людині краще розуміти, як її дії та рішення впливають на життя, стосунки і результати в теперішньому та можливому майбутньому. Чи потребуємо ми таких особистостей? У спільноті *причинно-наслідковість* стосується не лише духовних аспектів, які вказують на те, як вчинки віруючих можуть вплинути на їхнє духовне життя, а й конкретних рішень — очільника/очільників спільноти в певній ситуації або свідомого вибору самої спільноти про те, чи намагається вона жити *відповідально* там, де вона перебуває. Це впливає на взаємини з Богом та іншими. У суспільстві *причинно-наслідковість* відображає те, як політичні (та інші) рішення впливають на життя людей. Наприклад, політичне рішення не інвестувати державні кошти в розвиток ВПК через десятки років може призвести до того, що мільйони людей зіткнуться з війною та травмою біженства. Розуміння цих зв'язків можна назвати стратегічним баченням, яке сприяє формуванню обґрунтованих рішень і політик, що ведуть до стабільності та розвитку.^[49]

Невелике висвітлення того, як висновки, отримані при розгляді кола героя, показали, що проходячи кожен з нас своє коло героя, ми зустрічаємо себе іншого, обираючи чи стати дійсно тим іншим, чи все ж таки

[46] Психологія особистості: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — С. 164.

[47] Андерсен Л. Р., Бйоркман Т. Більдунг, 2021, — С. 664 (електрона версія)

[48] Шинкарук, 2002, — С. 523.

[49] Андерсен Л. Р., Бйоркман Т. Більдунг, 2021, — С. 630 (електрона версія)

залишиться незмінним. Якщо обираємо шлях до себе іншого, за допомогою кола героя, можна сміливо сказати: випробування — це не трагічна випадковість або невизначена послідовність, яку просто потрібно пережити, а закономірність життя, яка вчить нас бути іншим завдяки отриманому досвіду, це єдине вірна константа починаючи з індивідуального рівня життя.^[50] Проте ми не завжди вчимося з цього досвіду; точніше, не кожен досвід нам під силу, і через це ми не завжди вчимося. Отже, розуміючи закономірність, важливо розуміти шлях досягнення необхідного. Подолання кола героя наділяє особистість необхідними якостями для покращення себе та підготовки до наступного кола героя. Таким чином, особистість може надихати місце, де вона перебуває, на зміни, ведучи її через аналогічні цикли розвитку, показуючи можливість зміни цього місця. Відповідно, місце, де вона є, також має підтримувати цей процес, щоб досягти спільних цілей і сприяти взаємному зростанню.

*«Людина не народжується раз і назавжди в той день,
 коли мати дає їй життя, але життя змушує її знову і знову —
 багато разів — народжуватися заново самій»*

Габріель Гарсія Маркес

Післямова

◆ Два питання, з яких ми починали нашу невелику подорож: перше, чи усвідомлюємо ми, як читачі, що Петро — не той рибалка, який зустрів Ісуса, але ще не той камінь, про який говорив Ісус? Тобто, він той, хто постійно зустрічає себе іншого, через проходження кола героя. Шлях, який проходить Петро, показує, що він на межі преображення «від» того рибалки «до» каменю, про який говорив Ісус. Чи здатні ми сприйняти такого Петра? Адже, якщо здатні, його помилка при зраді Ісуса, яку майстерно зобразив Рембрандт, не стає такою незрозумілою або прикрою, адже ми усвідомлюємо, що він продовжує свій шлях «від» і «до». Подібна помилка лише ще більше підкреслює не його невірність Ісусу, а його шлях преображення до того, ким Ісус бачив його. Тоді Петро постає перед нами в іншому світлі — не як той, який недооцінений, а як той, хто досі залишається нам достеменно невідомим. І все, що залишається нам — це спробувати побачити його в сюжеті тексту без відомих нашарувань і спробувати прорефлексувати, щоб віднайти те, що зможе нас оживити, закликавши нас до бачення себе іншим.

По-друге, чи здатен біблійний текст сприяти саморефлексії? Безумовно, питання лише в тому, чи готовий читач розглядати текст як «дзеркало». Якщо так, то сам текст — це не «вікно», через яке ми розглядаємо те, що є в тексті, а саме «дзеркало», у якому ми бачимо себе

^[50] Андерсен Л. Р., Бйоркман Т. Більдунг, 2021, — С. 634. (електронна версія)

в контексті тексту. Тоді текст впливає на читача таким чином, що він змінює свою систему світосприйняття. У такому випадку зміна світосприйняття читача пропорційно впливатиме на відповідальність за породження сенсів з інтерпретації тексту. Кожне породження сенсу стає певним «дзеркалом» для самого читача. Таким чином, кожного разу, коли читач інтерпретує текст, він аналізує себе за допомогою тексту і намагається відповідати тому сенсу, який відображений у «дзеркалі» тексту. Що призводить до того, що текст може відкривати нові сенси, породжувати незвичайні питання, викликати несподівані думки, рефлексії та навіть давати нестандартні відповіді, і найголовніше від всього цього, бути покликаним побачити себе іншим.

А як щодо апостола Павла? Коло героя можна застосувати й до нього у другій частині книги «Дій». Досліджуючи його шлях преображення через цю наративну структуру, помітно, що він проходить подібні стадії, як і Петро. Це вказує на те, що кожен персонаж проходить свій шлях з урахуванням індивідуальних особливостей, набуваючи необхідних для майбутнього якостей. Однак, хоча структура кола героя відкриває архетип, це не означає, що всі особистості набувають однакових якостей. Вони розкриваються індивідуально, залежно від потенціалу та випробувань кожної особи, постійно зустрічаючи можливість побачити себе іншим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Декарт, Поль. Рембрандт. — М.: Молода гвардія, 2010. — 283 с.
- Андронов, С. А. Рембрандт Харменс ван Рейн. (О социальной сущности творчества художника). — М.: Знание, 1978. — 112 с.
- Опис картин Рембрандта «Отречение Петра». — Режим доступа: <https://opisanie-kartin.com/opisanie-kartiny-rembrandta-otrechenie-petra/>
- Вержицкий, А. Творчество Рембрандта. — М.: Прогресс, 1981. — 357 с.
- Пропп, В. Я. Морфология «волшебной» сказки. Исторические корни волшебной сказки. (Собрание трудов В. Я. Проппа.) Комментарии Е. М. Мелетинского, А. В. Рафаевой. Составление, научная редакция, текстологический комментарий И. В. Пешкова. — М.: Лабиринт, 1998. — 512 с.
- Кэмпбелл, Д. Тысячеликий герой. — СПб.: Питер, 2018. — 338 с.
- Кэмпбелл, Д. Мифы и личностные изменения: Путь к блаженству. — СПб.: Питер, 2017. — 190 с.
- Баррі, Пітер. Вступ до теорії літературознавства та культурології. / Пер. з англ. — Київ: Смолоскип, 2008. — 360 с.
- Ткачук, О. Наратологічний словник. — Тернопіль: Астон, 2002. — 172 с.
- Бахтин, М. М. Автор и герой в эстетической деятельности / М. М. Бахтин // Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. — М.: Искусство, 1979. — С. 7–180.
- Тюпа, В. И. На пути к исторической нарратологии // Журнал «Новый философский вестник». — 2020. — №3 (54). — С. 32–54.
- Ивлиев, Ианнуарий. Деяния апостолов: Богословско-экзегетический комментарий. — М.: Издательство ББИ, 2019. — 336 с.

- Стэнли, Х. Деяния Апостолов: Веяние Духа / Пер. с англ. — Лайф Паблিশере Интернешнл, 2002. — 328 с.
- Словарь Иисус и Евангелия. Под ред. Джоэля Грина, Скота Макнайта, Говарда Маршалла. — М.: ББИ, 2003. — 827 с.
- Данн, Джеймс Д. Единство и многообразие в Новом Завете: исследование природы первоначального христианства / Пер. с англ. — М.: Библийско-богословский институт св. апостола Андрея, 2009. — 523 с.
- Михеев, С. Евангелие и Деяние Апостолов в рукописной традиции. — 2016. — 242 с.
- Нойдорфср, Х. Комментарий к Библии: Деяния апостолов: В 2 т. Т. 1 / Пер. с нем. — СПб.: Свет на Востоке, 2005. — 304 с.
- Райт, Н. Т. Деяния Апостолов: Популярный комментарий / Пер. с англ. — М.: Библийско-богословский институт св. апостола Андрея, 2010. — 377 с.
- Новый Библийский словарь: В 2 ч. Ч.1. Библийские персонажи / Пер. с англ. — СПб.: Мирт, 1999. — 440 с.
- Стотт, Джон Р. У. Деяния святых Апостолов: Библия говорит / Пер. с англ. — СПб.: Мир, 1998. — 608 с.
- Толкование четырех евангелий и книги Деяний Апостолов / Под ред. Платона Харчлаа. — Киев: Преса України, 1990. — 455 с.
- Новый библийский комментарий: В 3 ч. Ч. 3. Новый Завет / Пер. с англ. — СПб.: Мирт, 2001. — 751 с.
- Бил, Г. К., Карсон, Д. А., ред. Ветхий Завет на страницах Нового. Т. 3. Деяния св. Апостолов. Общие послания. Откровение / Пер. с англ. — Черкассы: Коллоквиум, 2013. — 592 с.
- Славянский библийский комментарий / Под ред. С. Санникова. — М.: ЕААА, Библийская лига, 2016. — 1840 с.
- Евангельский словарь библийского богословия / Под ред. Уолтера Элзуэлла. — СПб.: 2000. — 1232 с.
- Тенни, Меррил С. Обзор Нового Завета. — М.: Ассоциация «Духовное возрождение», 2000. — 496 с.
- Стотт, Джон. Несравнимый Христос. — Новосибирск: Посох, 2017. — 304 с.
- Словарь Нового Завета. Том 2. Мир Нового Завета / Под ред. Джоэля Грина, Скота Макнайта, Говарда Маршалла. — М.: ББИ, 2010. — 960 с.
- Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. — 2-е вид., випр. і доповн. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. — 448 с.
- Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — К: ВЦ «Академія», 2007. — 624 с.
- Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. ред.) та ін. — Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — 742 с.
- Селиванова О. А., Быстрова Н. В., Дереча І. І., Мамонтова Т. С., Панфилова О. В. Изучение феномена резильентности: проблемы и перспективы // Мир науки. Педагогика и психология. — 2020. — № 3. — Режим доступу: <https://mir-nauki.com/pdf/04psmn320.pdf>
- Психологія особистості: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 280 с — Режим доступу: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>
- Андерсен Л. Р., Бйоркман Т. Більдунг. Нордичний секрет краси та свободи / пер. з англ. О. Олійник-Андрусак. — К.: Наш Формат, 2021. — 496 с. (електронна версія 761 с).